

NEL VAN DER ZEE

**De boeren van
de Baakhoeve**

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

Gert Jan Hardink zette het geldkistje terug in het kabinet, sloot de deuren en veegde zich over zijn voorhoofd. Hij voelde een lichte duizeling opkomen en wankelde naar zijn stoel aan de ronde tafel in het midden van de keuken. Het zweet brak hem aan alle kanten uit, toen hij zat. Hij moest die pillen niet meer innemen, dacht hij. Ze hielpen wel tegen de pijn, maar hij werd er zo suf en zweterig van. Hij zou de volgende dagen helder moeten zijn. Notaris De Roos kwam overmorgen terug om antwoord te halen.

Vanavond zou Lukas Seinen langskomen. Hij had aan de notaris gevraagd of hij in de naaste toekomst ergens een boerderij te koop wist. De Roos had aan de boerderij van Gert Jan gedacht. Gert Jan had hem onlangs gezegd dat hij de boerderij het liefst samen met Mette, zijn kleindochter kwijt wilde. ‘Aan een flinke boerenzoon,’ had hij gezegd. ‘Dan zou ik rust hebben. Wat moet er met het meisje gebeuren, als ik er niet meer ben?’

Gert Jan had natuurlijk aan een forse, knappe boerenzoon gedacht en dat was Lukas wel. Of hij flink was, wist hij niet en dat zou in dit

bedrijf heel noodzakelijk zijn. Als de jongste van vier zoons zou hij niet veel geld meebrengen. Dat was een nadeel. Om de Baakhoeve tot een renderend boerenbedrijf te maken zou heel wat geld nodig zijn. Jarenlang achterstallig onderhoud had de gebouwen aanzienlijk in waarde doen verminderen.

Het was niet zonder reden, dat Gert Jan zich zorgen over de toekomst van zijn negentienjarige kleindochter maakte. Als de boerderij na zijn dood verkocht zou moeten worden, zou het kind na aftrek van de hypotheken maar weinig meer het hare kunnen noemen dan het kleine boerderijtje met wat grond, dat aan de andere kant van het dorp lag. Haar overleden moeder had het destijds van haar ouders geerfd. Zodoende had Gert Jan er nooit aan kunnen komen, anders was het misschien ook te gelde gemaakt zoals verschillende andere bezittingen.

Gert Jan was nooit een boer in hart en nieren geweest. In zijn jonge jaren waren er nog knechts, die het werk deden. Later zorgde zijn zoon Pieter voor de boerderij. Pieter trouwde laat. Uit zijn huwelijk werd alleen een dochter geboren en dat was Mette. Haar moeder stierf bij haar geboorte. Haar vader kwam om bij een

beschietsing van een voedseltransport in de oorlog. De huishouding was duur, ook al omdat er hulp moest zijn om voor Mette te zorgen.

Omdat Gert Jan te oud werd om zelf te werken en het ook nooit geleerd had, waren de inkomsten gering. Wat er binnenkwam ging op aan Aaltje, de dienstbode die voor Mette zorgde en aan Diederik, de knecht die wat werk op de boerderij deed. Wat er aan geld te kort kwam, werd uit de hypotheek gehaald.

Gert Jan was kind aan huis bij de notaris. Maar hij had er nooit van wakker gelegen. Althans niet de eerste jaren. Echt zorgen was hij zich pas gaan maken, toen de dokter niet meer tevreden over zijn gezondheid was en de notaris met meer nadruk had gezegd, dat hij eens wat meer geld aan het onderhoud van de gebouwen moest besteden omdat de taxateurs een steeds lager bedrag als executiewaarde gingen noemen.

‘De prijzen stijgen,’ was Gert Jans stereotiepe antwoord gebleven, maar hij dacht toen voor het eerst aan de toekomst van Mette. Waarom hield dat lieve kind ook zo van het werk op de boerderij? Waarom had ze niet door willen leren zoals hij haar had voorgesteld? Een opleiding voor onderwijzeres bijvoorbeeld. Ze

had aardig goed mee kunnen komen op school, maar ze had een hekel aan leren. Ze kreeg er hoofdpijn van. Laat mij maar met mijn handen werken, zei ze.

Met wat meer leren zou ze Gradus Pasman mooi in de kaart gespeeld hebben. Gradus, de zoon van de buurman was geen boer geworden. Hij had doorgeleerd en hij werkte nu bij een coöperatie, waarvan vader Pasman aandeelhouder was. Pasman zelf boerde niet meer. Hij leefde stil op zijn boerderij en verpachtte de weilanden. Pasman was een zakenman. Hij had het wat je noemt goed gedaan in zijn leven. Gert Jan dacht terug aan de tijd, dat Mette klein was en hij met Janus Pasman, de grootvader van Gradus, plannen smeedde voor de toekomst van hun kleinkinderen. Ze zouden mooi een paar kunnen worden, hadden de beide grootvaders gedacht. In die tijd was Mette drie en Gradus elf jaar oud. Vroeger was de jongen hier veel gekomen. Hij had spelletjes gedaan met Mette, die hij als zijn zusje beschouwde. De beide boerderijen lagen wat afgelegen en Gradus en Mette waren enig kind. Het lag voor de hand, dat Gradus bij de naaste burenn liep. Maar sinds hij volwassen was, had hij zich nooit meer vertoond.

Jammer eigenlijk, dacht Gert Jan spijtig. Met Gradus zou Mette helemaal uit de brand zijn geweest. Maar nu was dan Lukas Seinen op het tapijt verschenen. Als die koop doorging kon alles nog dik in orde komen, want Lukas had een oogje op Mette. Zou hij daarom aan kopen denken of was het andersom? Zocht hij Mette om een voordelige koop te krijgen? Wat maakte het eigenlijk uit, dacht hij. Zijn wens ging in vervulling, als het zo voor elkaar kwam. Hijzelf en Aaltje en Diederik, ze zouden gewoon op de boerderij kunnen blijven wonen. De jongelui zouden het mooiste gedeelte van het woonhuis krijgen. Dat had hij zich al voorgenomen. Als Lukas wat handig was, zou hij de keuken en de opkamer zelf kunnen schilderen. Een kwastje verf was langzamerhand wel nodig.

Gert Jan zag het allemaal al gebeuren.

Bertus Seinen zei, ongeveer op dezelfde tijd dat Gert Jan zijn overpeinzingen hield, tegen zijn jongste zoon: 'Je wedt op het verkeerde paard, jongen. Dat boeltje van Gert Jan Hardink is verlopen en hij bezit geen cent meer. Ik weet dat je achter Mette aanzit. Als de boerderij maar half zo goed was als het meisje, zou ik nog zeggen: koop hem. Maar nou zeg ik: pas op, je koopt je een strop. Alles is hypotheek.'

Je betaalt de volle prijs; dat meisje erft niets. Als je daar bij introuwt, mag je voor drie ouwe mensen zorgen: voor Gert Jan en straks voor Aaltje en Diederik. Ze zijn daar al zoveel jaar; je krijgt ze op de koop toe. Denk maar eens aan mijn woorden.'

Als zijn vader had gezegd: 'Dat meisje deugt niet' dan zou Lukas zijn kop er tegenin hebben gegooid, maar dat wat hij over de boerderij zei maakte hem bang. Hij had alleen zijn moeders erfdeel. Hij kon dat geld maar één keer uitgeven. Het was een nietig bedrag vergeleken bij de vraagprijs voor de Baakhoeve. De rest zou geleend moeten worden. Banken waren onverbiddelijk als de zaken niet goed gingen.

Lukas zuchtte.

'Als het dan zo'n krikkele zaak is, waarom raadt De Roos het ons dan niet af,' zei hij.

'De Roos is een beste notaris,' zei zijn vader, 'maar hij heeft een zwak voor zijn oudste klanten. Hij zal veel op het spel zetten om Gert Jan uit de moeilijkheden te houden.'

'Wilt u dan vanavond in mijn plaats naar Hardink gaan?' vroeg Lukas toen timide aan zijn vader. 'Misschien is het niet zo erg als u denkt.'

Zijn vaders gezicht klaarde op.

‘Dat zal ik graag voor je doen,’ zei hij.

‘Maar wat moet ik dan, vader?’ vroeg Lukas. ‘Zoveel grote boerderijen zijn er niet te koop. Ik wil graag voor mezelf beginnen.’

Seinen krabde zich achter het oor.

‘Je moet er eens over denken hoeveel dat meisje je waard is,’ zei hij. ‘Laat de tijd erover gaan. De meeste kans van slagen heb je, als je geld trouwt, Lukas. De liefde komt vanzelf wel, neem dat van mij aan.’

Maar de liefde is er al, dacht Lukas.

Popelend zat hij die avond op zijn vaders terugkomst te wachten. Hij kwam niet laat; het was pas even over negenen. Aan zijn opgewekte gezicht meende Lukas eerst te kunnen opmaken dat alles nogal meegevallen was, maar het tegengestelde bleek waar.

‘Jongen,’ zei Bertus in zijn handen wrijvend, ‘wat heb jij een geluk gehad, dat je daar niet ingetrapt bent. Het is een vervallen boeltje. Nog erger dan ik dacht. Vergeet die boerderij maar. En als je soms met dat meisje verder wilt, bedenk dan dat je ook de schuld trouwt, die zij straks erft. Laten we er maar eentje nemen op de goeie afloop,’ vervolgde hij naar het kabinet lopend waar hij de flessen drank had staan.

Op welke goeie afloop, dacht Lukas triest,

terwijl hij de jenever prikkelend door zijn keel voelde lopen. Hij zou die hele fles wel leeg willen drinken om even te kunnen vergeten hoe lief Mette was. Ze was immers voor hem verloren! Hij had net zijn vonnis gehoord. Met dat kleine beetje geld van hem kon hij niets beginnen. Hij kon geen vrouw trouwen, die minder dan niets meebracht.

‘Er zijn nog meer meisjes, Lukas,’ zei Bertus na het tweede glaasje. ‘En zo’n haast heb je nu toch ook weer niet. Je bent pas drieëntwintig. Je zit mij en Dirk en Dina nog niks in de weg hier op de boerderij. Je verdient een mooie cent bij met het loonwerk dat je voor Hendrik doet.’

Bertus zag het niet zo somber in. Het was met zijn drie andere jongens immers ook goed gegaan. Dirk, de oudste zoon woonde met zijn vrouw en kinderen bij hem op de boerderij. Dirk zou later het boeltje overnemen. Hendrik, de tweede zoon, was een loonbedrijfje begonnen. Minke, zijn vrouw, had een mooi kapitaal-tje van haar ouders kunnen lenen. Gerard was bij Wolers, een mooie boerenbedoening ingetrouwd. Lien, zijn vrouw, was de enige dochter. Haar broer had niet voor het boerenbedrijf gevoeld en was bij een schilder gaan werken.

Met Lukas, zijn jongste zoon, zou het op den duur ook wel goed komen.

Na het derde glaasje, toen Lukas' ogen al minder verdrietig stonden, zei Lukas' vader: 'Weet je aan wie je later, als dit allemaal voorbij is eens denken moet? Aan Hanna Mensink. Daar zit geld. En Hanna is ook helemaal alleen. Net als Mette.'

Hoewel Lukas door zijn grote teleurstelling en drie borrels alles niet meer zo scherp zag, kon hij zich goed de bloedloze magere onhandige Hanna voor de geest halen. Ze woonde met haar ouders en diverse familieleden op een grote boerderij.

'Je wilt Hanna toch niet met Mette vergelijken, vader?' zei hij zijn glas met een luide tik op de tafel zettend. Hij voelde verontwaardiging in zich opkomen, maar onderdrukte die bijtijds. Wat had het voor zin kwaad te worden? De zaak werd er niet beter door.

'Ze mag dan enig kind zijn,' merkte hij mat op, 'maar het krioelt daar ook van de ouwe mensen in huis. Haar ouders en grootouders en nog een grootmoeder van haar moeders kant, meen ik. Nee, vader,' zei hij, zijn glaasje met zijn hand bedekkend, 'ik wil geen drank meer.'